

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I

Established

1893.

TWO SECTIONS — SECTION I.

PIK LL Ч. 49. Джерзі Ситі, Н. Дж., субота, 13. березня 1943. No. 49. Jersey City, N. J., Saturday, March 13, 1943. VOL. LL

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки.

Тел. „Свободи“: BErgen 4-0237—4-0807

THREE CENTS in the United States of America,

П'ЯТЬ ЦЕНТИВ за границею Злучених Держав Америки.

Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016

FIVE CENTS elsewhere.

Стетініус про Американську знову підносять ДОМАГАННЯ Допомогу Аліянтам ДРУГОГО ФРОНТУ

Адміністратор Ленд енд Ліз Акту, Е. Р. Стетініус мол., передав конгресови звіт про те, скільки Злучені Держави допомогли Об'єднаним Державам на підставі цього Акту від березня 1941 до 28 лютого 1943. Отже допомогли вони військовими матеріалами і грошми на суму \$9,632,000,000. З цього дістали: Велика Британія \$4,430,048,000, Росія \$1,825,600, Китай \$157,800,000, а решту інші

аліантські держави. В останнім році висилано до Росії 29% усіх матеріалів, обнятих Ленд-Ліз договорами. З цього, що тут продковано, висилано до аліантських країв: 30 з кожних випродукованих 100 бомберів, 38 з 100 бойових літаків, 28 з 100 легких танків, 38 з 100 середніх танків. До Росії висилано теж через Пацифік, бо цей шлях безпечніший від шляху через Мурманськ.

МОСКВА. — Російські часописи присвячують багато місця справам, порушеним адміралом Стендлім, американським амбасадором у Росії, себто справі розмірів американської допомоги для советського союзу.

При тому газети одночасно

розписуються широко про потребу негайного відкриття другого фронту в Європі. Видко, в Росії зростає занепокоєння, що їй прийдеться переносити на собі головний тягар німецької сили в наближаючесья літо.

В КВІТНІ МУСИМО ДАТИ СКАРБОВИ 13. БІЛІОНІВ.

Державна скарбниця у Вашингтоні мусить дістати в квітні 13 біліонів доларів шляхом позички через продажу військових бондів.

ВРАХУВАВ ШЕПКИНА МІЖ РОСІЯНИ.

Є в „Українських Щоденних Вістях” якийсь М. Галайда, що то пробує нераз торкатись ріжних літературних тем, вживаючи навіть Шевченка для пропаганди за „воссоединенія” України з Росією. В числі з 9. березня, той Галайда пише, що „Шевченко дружився з росіянами, як Щепкин...”

Що Шевченко не був ніяким сліпим і заїлим шовіністом і не відносився ворожо до російського народу, як і до ніякого іншого, то це правда. Що мав і між поступовими росіянами приятелів, це теж правда, як правда і та, що мав між ними і запеклих ворогів, між якими опинився теж і великий російський критик Белінський. Але як зараховувати Щепкина між „росіян”? Цей славний автор грав в російських театрах, та це не значить, що він тим самим був росіянином. Відоме, що він походив з кріпацького роду як і Шевченко. І був земляком Шевченка, бо походив з України і був з українського роду. Випущено його на волю заходами батька української літератури — Івана Котляревського. А до найкращих роль Щепкина належала роля Чупруна в „Москалі-Чарівнику” Котляревського. Але де там про це все знати Галайді з „У. Щ. Вістей”. Він же з своєю газетою не тільки Щепкина, але цілий український нарід пхає в Росію, а український нарід так зближує з російським, що сам уже не знає, хто українець, а хто росіянин.

ВАЖНЕ, ЩО В ДУШІ Й ГОЛОВІ, АЛЕ НЕ НА ЯЗИЦІ!

ОНА подає за швайцарськими „політичними обсерваторами”, що український нарід є твердим і незломним супроти нацистської влади, яка не могла знайти українського Квізлінга. Та згадує за „Кравер Цайтунг” за українську делегацію, що на чолі з проф. Кубійовичем була в губернатора Франка з „з побажанням здоров'я” та заявою, що українці готові попірати німців. Це так заявив ніби від імені „галичан”. Отже „політичні обсерватори” є тої думки, що делегація не висказувала почувань цілого українського народу в Галичині. А „добровільно” віддавали кожухи не тільки українці, але всі, що є під нацистським чоботом. Та кожний добре знає, що то значить „добровільно” на нацистській мові. А як проф. Кубійович себе веде, не знаємо. Очевидно, що булоб погано, якби так було, як передають „обсерватори”. Але ми чули нераз уже про ріжні українські делегації, включно з тими, що склали „щирі” заяви у польських воеводів і міністрів. Та чи хто вірив у їхню щирість і правду? Можна припускати, що і з заявами проф. Кубійовича може теж так бути.

КОХ КРИТИКУЄ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ.

„Українер Цайтунг” з 5. січня помістила статтю Еріка Коха, німецького комісара України, в якій він висдазує своє невдоволення з українських націоналістів, що не розуміють, що „тільки німці можуть спасти їхній край від безладдя”, та не доцінюють того, що Україна за тисяч років не мала такої гідної й справедливої влади як тепер... Та добре те, що, як видно з писання Коха, нема в Україні й поза Україною таких українських націоналістів, щоби погоджувались з Кохом.

„ВІЙНА І ЖИДИ”.

Такий є наголовок книжки В. Жаботинського, що вийшла англійською мовою, а в якій цей неживучий уже голова нової сїоністичної організації (ревізіоністів), що сильно поборювала офіційний сїонізм, обговорює судьбу жидівського народу по війні. Для українців особливо цікаве те, що він говорить про жидівську проблему на сході Європи. Отже Жаботинський є тої умки, що соціальної й політичної проблеми жидівства на сході Європи не можливо вирішити без широкої й пільгової еміграції жидів з тої території. Він думає, що є „антисемітизм людей”, але є ще й „антисемітизм життєвих умовин”. Тому еміграція жидів з тих земель вирішить, на його думку, не тільки проблему тих жидів, що покинуть ті землі, але й тих, що остануться на місцях. Жаботинський є далі за сконцентровану жидівську еміграцію в одно або більше таких місць, де жиди не будуть нікому перешкоджати і де ніхто не буде перешкоджати жидам наладнати своє нове життя і нове обиталище після свого влодобання. Тільки така еміграція, пише Жаботинський, має змисл і вартість.

ОТ І ВИРІШИЛИ!

Польські „Новіни” з Мільвоки вирішують советсько-польський спір дуже просто: дораджують домагатись Польщі на сході, себто на західно-українських і білоруських землях, тих границь, що їх Польща мала ще в 1772 році...

СПИС ЛЮДНОСТИ В ГЕН. ГУБЕРНАТОРСТВІ.

Нацистська окупаційна влада оголосила, що відбудеться дня 1. березня спис людности в Генеральнім Губернаторстві, до якого нацисти влучили теж і Галичину. А який є брак робітника в Німеччині, видно з іншого зарядження, яке каже, що кожний німець, якого побут в Ген. Губернаторстві не є конечний, має відійти до Німеччини на роботи. І те заметне, що цю територію називається уже „чужою територією”.

МАСОВИЙ БРИТІЙСЬКИЙ РЕЙД НА ШТУТГАРТ.

ЛОНДОН. — Бритійські бомбовики доконали в четвер масового рейду на німецький промисловий центр Штутгарт, головне місто Віртембергії. 11 літаків не вернулося з виправи.

Донесення з Швайцарії кажуть, що пожари в Мінхені ще видно на сотки миль довкруги в дві доби після британського рейду на „колиску нацизму”.

Арчиболд Синклер, секретар повітря, предложив британському парламентови звіт з повітряних рейдів на Німеччину й Італію. Сказав у своїм звіті, що ці рейди паралізують німецькі промисли й позбавили мільон німців даху над головою.

ПРОГРАМА „СОЮЗА ОСВОБОДЖЕННЯ...”.

М. Голод, голова „Общества Русских Братств”, представив на нарадах мужів довіря в Скрентоні, дня 22. лютого, програму „Союза Освобождения Галицкой і Подяремной Руси”. Отже та організація є за те, щоби через голосовання вирішило свою долю досі поневолене „руське” населення таких земель: Русь Лемківська, Пряшівська, Підкарпатська, Галицька, Холмська, Біла, Буковина і Басарабія. Голод ще заявив, що як в 1920 році карлаторуска делегація відвідувала президента Гардинга, то він сказав їй таке: „Той американський громадянин, котрий не интересується судьбою свого народу, з котрого походить, не є добрим громадянином Злучених Держав”. Як бачимо, дуже розумно сказане. Але це тяжко пристосувати до тих, що завдають американському урядови клопіт тим, що самі не знають, хто вони, та в чім імені говорять, бо не вміють правильно ні себе назвати, ні тих, котрих беруться брати в оборону.

АМЕРИКАНСЬКІ УКРАЇНЦІ! Пам'ятайте, що військовий бонд у вашій хаті, це доказ вашої влчності до тої землі, що нас примала за своїх синів і дочок. Це теж доказ, що ми виємо дорожнїту нашого свободою.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Ідім до Коріня Абсентизму

Громадський відрух проти абсентизму в воєнних промислах є явищем наскрізь здоровим, патріотичним і самозрозумілим. Ходити поза фабрику, в якій виробляється матеріяли, необхідні для війни, стоїть на рівні з дезерцією вояка з боевої лінії. На такі річі громадянство мусить відкликнутися твердо, рішучо й негайно.

З тої причини можемо зрозуміти всі ці заходи, які тепер роблять підприємства, уряд і громадянство для усунення цього важкого національного лиха. Можемо з того боку зовсім зрозуміти навіть проект закону, на основі котрого кожний робітник воєнного промислу, який не приходить до праці, мав би бути обв'язаний зголоситися до військової служби.

Одначе розуміючи це все, все таки водночасно з тим не можна забувати й цього, що багато з подібних гострих зарад не зарадить цьому лиху, поки, обдумуючи засобів зарад на нього, не дійдемо до самого кореня лиха. Під коренем розуміється тут причини, себто умовини, які до-

водять робітників абсентуватися від праці в воєнних промислах. Розслід такий певно покаже, що попри злу волю або недбальство є ще інші причини абсентизму, за які робітників чи робітниць не можна винувати, як: злі мешкання, далека дорога до фабрики, умучення працею. Карати таких робітників як абсентистів було би не тільки несправедливо, але й нерозумно, бо й найгостріші карі лихови не запобігли би. Відкривши причини, розслідники певно вже без великого труду найдуть, у який спосіб зарадити цій поважній недостатці нашого воєнного зусилля. З того, що абсентизм має магато причин, виходить, що одної загальної зарад на них нема. Треба багато засобів.

ЧИ НЕ ПОВЧИТЬСЯ КОНГРЕСМЕНІВ-ПОЛЯКІВ?

В палаті послів відбулася довга дискусія у справі продовження „Ленд-Ліз” закону, а тим самим і допомоги для Советів, впливаючої з цього закону. Забирали голос теж і конгресмени, що є з польського походження. І так, конгресмен Ян Лесінський, згадуючи за польських легіонерів, що „по-

магають росіянам здобувати великі перемоги”, каже, що вони боліють, що „половина їхніх земель, незаконно загарбаних Росією, не буде їм звернена по виграї”. Заявляючись, щоби Злучені Держави давали даліше допомогу Росії, конгресмен Лесінський заявив таке: „...заразом бажаю, щоби Річпосполита Польська дістала запевнення від Конгресу Злучених Держав, що за продовження для Росії допомоги з Ленд-Ліз, Росія мусить визнати цей факт, що приймаючи ці матеріяли з фондів Ленд енд Ліз, вона мусить дотримати слова і сповнити своє зобов'язання в справі повернення Польщі суверенних прав і цілої польської території”. Знову Болеслав Монкевіч, конгресмен з Конетикат, сказав між іншим таке:

„Росія зголошує претенсії до таких територій, які не є власністю його теперішнього воєнного противника, але належать до її союзника у цій війні.

„На якій підставі зголошує Советський Союз претенсії до земель Польщі і до балтійських країв? Чи це нас тепер не заставляє інтерпретувати поступовання Росії як остерогу, що Росія не думає здійснювати ті договори, що їх підписала? Нераз уже, через нашого секретара стейту та інших урядових речників ми

стверджували, що не визнаємо ніякого територіяльного загарбання, здобутого силою. Отже поступок Росії не є згідний з офіційною політикою нашого уряду, накресленою в останній Білій Книзі, виданий департаментом стейту”.

До цього додамо, що М. Ф. Венгжинек, президент Комітету Народового Американських Громадян Польського Роду, вислав згаданим конгресменам негайно подяку за „відважну оборону засад Атлантийського Чартеру, загрожених Росією”. А „Нови Св'ят” візав громадянство й польські організації, щоби масово слали конгресменам телеграми з подяками і признанням.

В конгресі нема на жаль ні одного з українського роду, щоби міг забрати в тій справі голос і представити її по правді, себто зголошуючи право українського народу до тих територій, бо там цей нарід є споконвіку більшістю. А теж представити ту грубу силу, що доптає чи береться доплати це право, а яка є по німецьким, російським і польським боці.

Та можна і треба подумати про те, щоби виборці, що є з українського роду, а походять з тих округів, звідки походять згадані послі, повчили в куль-

Карпатська Україна в Мадярськiм Ярмі

(ОНА). — Як Гітлер віддав Карпатську Україну мадярам, український нарід в тім краю переживає страшне пекло. Німецькі агенти видали мадярському урядови всіх українських лідерів в Карпатській Україні і вони всі опинились в концентраційних таборах і тюрмах. Повернувшись з Мадярщини швайцарський купець говорить, що мадярські урядовці і жандармерія переслідують українське населення в Карпатській Україні, що німці видали мадярам імена всіх українських провідників на місцях, що брали участь в виборах до українського союму в Хусті і мадяри не дають тим людям дихати. Уважають їх зрадниками і не дають їм нагоди заробітку.

Мадярська адміністрація в Карпатській Україні поводитьсь з народом гірше ніж з худобою. Жандарми мають право арештувати кожного, на їх думку, підозрілого українця і тримати його в тюрмі без ніяких доказів. Мадярські шовіністи використовують це право на сто відсотків і збиткуються над людьми до того ступня, що ліберальна преса в Будапешті писала, аби правительство спинило мадярських жандармів від непотрібного дражнення невинних людей. Вислід цього такий, що мадярські поліцаї зачали ще гірше мститися на українськiм населенні. Мадяри нікого в Карпатську Україну не пускають, а як кому вдасться туди дістати, то за ним наглядає поліція і недопускає розмовляти з місцевим населенням.

ЗАВИНИЛИ НІ ГІТЛЕР, НІ СТАЛІН, А ПОЛЯКИ...

За катастрофу, що спала на Польщу, обвинувачував Ж. Лазел, редактор журналу „Поленд Файтс”, давній уряд Польщі, себто режим Пілсудского. І таке мав говорити на „Польськiм Вечорі”, влаштованім через „камон Кавнсил” в Нью Йорку. „Нови Св'ят”, якого видавець був предсідником того вечера, пише, що Лазела, що побирає платню від польського уряду треба усунути за ганьбу, коли каже, що не завинили Гітлер і Сталін, а тільки поляки.

турний спосіб тих послів, щоби вони представляли в конгресі правду, бож вони виступають в конгресі як американці, а не як представники польської шовіністичної політики, яка розголошує про східні границі Польщі неправду.

Д-Р С. ЧЕРНОВ

● Гострі й хронічні недуги чоловіків і жінок — Шкіра й кров.
● Аналіза крови для подружого свідства.
● Гемороїди й желяки лікується без операції.
223 SECOND AVENUE, cor. 14th ST.
NEW YORK CITY, Room 14.
GRamercy 7-7697
Офісові години 10—8; неділя 11—2.
Жінки-доктор до обслуговування.
X & флюороскоп. — Екзамінація \$2.00.

СІМ НІМЕЦЬКИХ ШКІЛ У ЛЬВОВІ.

„Кракавер Цайтунг” з 22. лютого подає, що отворено у Львові нову німецьку школу, при чому стверджує, що в місті є вже 7 німецьких шкіл, до яких ходить 1,500 дітей

МИРОН ЛИТВИН І СИН**УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ**

Обслуга щира і чесна
383 Morris Avenue,
cor. Springfield Ave.
NEWARK, N. J.
Phone: ESsex 3-5347

ІВАН БУНЬКО

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
заряджує погребамі по ціні так
низькій як \$150.

ОБСЛУГА НАЙКРАЩА
JOHN BUNKO
Licensed Undertaker & Embalmer
437 East 5th St.,
NEW YORK CITY
Dignified funerals as low as \$150.
Telephone: GRamercy 7-7661.

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК НА ФІЛЯДЕЛЬФІЮ Й ОКОЛИЦЮ**МИХАЙЛО НАСЕВИЧ**

cor. FRANKLIN & BROWN STS.,
PHILADELPHIA, PA.
Tel. MARKET 1320.
ОБСЛУГА В ДЕНЬ І В НОЧІ.

ПЕТРО ЯРЕМА

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
Занимаєсь похоронами
В BRONX, BROOKLYN, NEW
YORK І ОКОЛИЦЯХ

129 EAST 7th STREET,
NEW YORK, N. Y.
Tel.: ORchard 4-2568

BRANCH OFFICE & CHAPEL:
707 Prospect Avenue,
(cor. E. 155 St.)
BRONX, N. Y.
Tel.: MEIrose 5-6577

\$150.00 ЦІЛИЙ ПОХОРОН

І вище
ОБСЛУГУЄМО В ПЕРТ АМБОЙ
І ОКОЛИЦІ

KANAI KAIN
FUNERAL HOME
433 STATE STREET,
PERTH AMBOY, N. J.
Phone: Perth Amboy 4-4646